

p30konkor.com

عنوان آزمون : تاریخ ۱۲ درس ۶

زمان آزمون :

تاریخ برگزاری

نام و نام خانوادگی :

پایه تحصیلی :

نام دبیر :

ردیف	لطفًا پاسخ سوالات را روی همین برگ بنویسید	بارم								
۱	چرا حکومت مشروطه همزمان با آغاز جنگ جهانی اول قادر به سروسامان دادن امور و برقراری نظم و امنیت نبود؟ سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۳									
۲	اهداف آلمان از تشکیل اتحاد سه‌گانه (متحدین) پیش از شروع جنگ جهانی اول چه بود؟ (ذکر یک مورد کافی است). سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۳									
۳	رابطه علت و معلولی در کدام‌یک از گزینه‌های زیر رعایت شده است؟ <div><div>۱</div> خروج فرانسه از انزوای سیاسی — تشکیل اتحاد سه‌گانه</div> <div><div>۲</div> انقلاب کمونیستی — خروج ایتالیا از اتحاد مثلث</div> <div><div>۳</div> رشد جریان ملی‌گرایی — وحدت ایتالیا</div> <div><div>۴</div> عقد قرارداد ورسای — فروپاشی جمهوری ترکیه</div> سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۳									
۴	با توجه به متن، به سؤال زیر پاسخ دهید. «جنبش ملی‌گرایی و استقلال‌طلبی در سده ۱۹ م. به اروپای شرقی و به خصوص شبه‌جزیره بالکان که هنوز بخشی از امپراتوری‌ها عثمانی، روسیه و اتریش بود، نیز سرایت کرد. در نتیجه بروز جنبش‌ها و شورش‌های ملی‌گرایانه در قلمرو امپراتوری رو به انحطاط عثمانی، یونان ب استقلال رسید (۱۸۳۰ م). سپس مصر و عربستان به خودمختاری دست یافتند (۱۸۵۰ م). رومانی و صربستان نیز در شبه‌جزیره بالکان خودمختار شدند. مدتی بعد اقوام اسلاو هم بر ضد ترکان عثمانی شوریدند، روسیه نیز به پشتیبانی از شورشیان با عثمانی وارد جنگ شد و پس از شکست عثمانی کشور جدید بلغارستان به وجود آمد.» الف) شبه‌جزیره بالکان در سده ۱۹ م جزئی از کدام امپراتوری‌ها بود؟ ب) کشور جدید بلغارستان در شبه‌جزیره بالکان چگونه به وجود آمد؟ سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۲									
۵	کدام‌یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است). <table><tr><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td>(۳) لنین</td><td></td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table> سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۲					(۳) لنین				
(۳) لنین										

۶	براساس قرارداد ۱۹۱۵ م. روسیه و انگلستان چگونه ایران را بین خود تقسیم کردند؟ سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۲
۷	جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است). (آیت‌الله کاشانی - آیت‌الله مدرس - ویلهم یکم - بیسمارک) الف) یکی از جدی‌ترین مخالفان قرارداد ۱۹۱۹ م. بین ایران و انگلستان ..... بود. ب) امپراتوری آلمان به کمک ..... ملقب به مرد آهنین تأسیس گردید. سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۲
۸	مردم الجزایر به فرماندهی چه کسی بر ضد ارتش فرانسه به مبارزه برخاستند؟ سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۲
۹	بعد از پایان جنگ جهانی اول و فروپاشی امپراتوری عثمانی، کدام منطقه زیر نظر انگلستان قرار نگرفت؟ عراق (۱) اردن (۲) لبنان (۳) فلسطین (۴) سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۲
۱۰	اصطلاح پلیس جنوب را توضیح دهید. سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۱۴۰۱
۱۱	مردم کدام مناطق ایران در «نبرد جهاد» غیورانه با قوای اشغالگر بیگانه جنگیدند؟ بوشهر (۱) عشایر عرب خوزستان (۲) مردم کازرون (۳) دلاور مردان تنگستانی و دشتستانی (۴) سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۱
۱۲	کدام‌یک از کشورهای زیر در میانهٔ جنگ جهانی اول از اتحاد مثلث جدا شد و به اتفاق مثلث پیوست؟ فرانسه (۱) انگلیس (۲) ژاپن (۳) ایتالیا (۴) سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۱
۱۳	در پیمان صلح ورسای چه تصمیماتی در مورد کشور آلمان گرفته شد؟ سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۱

۱۴	<p>«یحیی دولت‌آبادی، یکی از رجال سیاسی عصر مشروطه، درباره‌ی وضعیت روستاهای میان تبریز و زنجان می‌گوید: «دهات بی‌سکنه‌ی عرض راه، لاشه‌ی بسیار حیوانات بارکش که به واسطه‌ی قحطی سال پیش و ناامنی و غیره در هر چند قدم در اطراف و بلکه در میان راه دیده می‌شود، قبرستان‌های تازه احداث شده در نزدیک دهات و قصبات به ضمیمه‌ی احوال پربیشان [و] رقت‌انگیز زن و مرد و بزرگ و کوچک مردم ستم‌دیده، اگر گاهی در دهات دیده شوند که تازه می‌خواهند سروسامانی بگیرند، حقیقتاً تأثرآور است. آری در راه تبریز و زنجان، دهاتی دیده می‌شود که نعش اموات در اتاق‌های ویرانه‌ی آن‌ها مانده است و خوراک جانوران شده و اگر نظر عمومی به نقاط مختلف مملکت انداخته شود، دیده می‌شود که همه جای مملکت بی‌طف ما در سایه‌ی جنگ اروپا و بی‌لیاقتی حکومت خود به صورت راه تبریز درآمده است.»» (حیات یحیی، ج ۴، ص ۸۹)</p> <p>الف) متن یحیی دولت‌آبادی مربوط به تأثیر کدام یک از جنگ‌های جهانی بر ایران است؟</p> <p>ب) متن فوق درباره‌ی وضعیت کدام نواحی ایران می‌باشد؟</p> <p>ج) دولت‌آبادی در این متن به کدام سیاست ایران در قبال این جنگ اشاره کرده است؟</p> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-شهریورماه ۱۴۰۰</p>								
۱۵	<p>کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)</p> <table border="1"> <tr> <td>۱- کاخی در پاریس و محل عقد پیمان صلح جنگ جهانی اول</td><td>الف) بلشویک</td></tr> <tr> <td>۲- عده‌ای از مارکسیست‌های معترض روسیه</td><td>ب) پروس</td></tr> <tr> <td>۳- قدرتمندترین ایالت اتحادیه آلمانی</td><td>ج) سارایوو</td></tr> <tr> <td></td><td>د) ورسای</td></tr> </table> <p>سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-خردادماه ۱۴۰۰</p>	۱- کاخی در پاریس و محل عقد پیمان صلح جنگ جهانی اول	الف) بلشویک	۲- عده‌ای از مارکسیست‌های معترض روسیه	ب) پروس	۳- قدرتمندترین ایالت اتحادیه آلمانی	ج) سارایوو		د) ورسای
۱- کاخی در پاریس و محل عقد پیمان صلح جنگ جهانی اول	الف) بلشویک								
۲- عده‌ای از مارکسیست‌های معترض روسیه	ب) پروس								
۳- قدرتمندترین ایالت اتحادیه آلمانی	ج) سارایوو								
	د) ورسای								
۱۶	<p>دیگاه مخالفان و موافقان قرارداد ۱۹۱۹ ایران و انگلیس را بیان کنید.</p> <p>سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم</p>								
۱۷	<p>یکی از علل مهم سقوط دولت وثوق‌الدوله در سال ۱۲۹۹ در حکومت قاجار چیست؟</p> <p>سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم</p>								
۱۸	<p>کدام شخصیت مذهبی از مخالفان سرسخت قرارداد ۱۹۱۹ ایران و انگلیس بود؟</p> <p>سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم</p>								
۱۹	<p>قرارداد ۱۹۱۹ ایران با انگلستان، با مخالفت چه کسانی در ایران روبه‌رو شد؟</p> <p>سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم</p>								
۲۰	<p>به موجب قرارداد ۱۹۱۹، ایران با انگلیس، چه اموری به انگلستان داده می‌شد و انگلیس چه تعهدی می‌داد؟</p> <p>سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم</p>								
۲۱	<p>دولت انگلیس برای انعقاد قرارداد ۱۹۱۹ با ایران به چه کسانی رشوه داد؟</p> <p>سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم</p>								

۲۲	در پایان جنگ جهانی اول، ایران برای طرح چه درخواستی، به کنفرانس صلح ورسای هیئتی فرستاد و نتیجه چه شد؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۲۳	بعد از پایان جنگ جهانی اول، ایران تحت چه شرایطی به انعقاد قرارداد ۱۹۱۹ با انگلیس تن داد؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۲۴	جنگ جهانی اول موجب ایجاد چه مشکلاتی در حکومت ایران شد؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۲۵	کدام اقدام انگلیسی‌ها در جنگ جهانی اول موجب بروز قحطی در ایران شد؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۲۶	جنگ جهانی اول موجب بروز چه فاجعه‌ای در ایران شد؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۲۷	ایرانیان در برابر اشغالگران نیروهای انگلیسی در جنوب ایران، در خلال جنگ جهانی اول چه کردند؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۲۸	در جنگ جهانی اول، چه کسانی «دولت موقت محلی» را تشکیل دادند و سرانجام چه شد؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۲۹	در طی جنگ جهانی اول، انگلیس و روسیه چگونه به اشغال و تقسیم ایران پرداختند؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۳۰	همزمان با جنگ جهانی اول، ایران چه وضعیتی داشت؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۳۱	چرا ایران بعد از شروع جنگ جهانی اول، در معرض اشغال دولت‌های اتفاق مثلث قرار گرفت؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۳۲	جامعه ملل با طراحی چه کسانی و در کجا و با چه هدفی تشکیل شد؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم
۳۳	تلفات و خسارت‌های انسانی و اقتصادی جنگ جهانی اول را چقدر برآورد کرده‌اند؟	سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰-دوازدهم

۳۴	با پایان جنگ جهانی اول، چه تغییراتی در جهان ایجاد شد و چه کشورهای جدیدی به وجود آمدند؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۳۵	امپراتوری عثمانی با پادرمیانی کدام کشورها فروپاشید و چه کشورهایی بعد از آن شکل گرفتند؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۳۶	براساس پیمان صلح ورسای، چه پیمانی با آلمان بسته شد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۳۷	بعد از پایان جنگ جهانی اول، پیمان صلح ورسای با حضور چه کسانی تشکیل شد و مفاد آن چه بود؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۳۸	جنگ جهانی اول در چه تاریخی و با ورود کدام کشور به جنگ پایان یافت؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۳۹	دولت کمونیستی روسیه بعد از سرکوبی مخالفان تأسیس کشور را با چه نامی اعلام کرد و این کشور جدید از اتحاد کدام مناطق به وجود آمد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۰	در سال ۱۹۱۷ میلادی در روسیه، چه کسی رهبر بلشویک‌های شورشی بود؟ شعارش چه بود؟ نتیجه چه شد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۱	بلشویک‌های مارکسیست در روسیه در قرن ۲۰ میلادی با استفاده از چه شرایطی توانستند به اهداف انقلابی خود برسند؟ اهداف انقلابی آن‌ها چه بود؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۲	جنگ جهانی اول در چه سالی و در پی چه واقعه‌ای آغاز شد و کدام کشورها وارد جنگ شدند؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۳	مهم‌ترین علل بروز جنگ جهانی اول، کدام عوامل بودند؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۴	کدام کشورها در قرن ۱۹ میلادی پیمان اتفاق سه‌گانه (مثلث) را به وجود آوردند؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۵	آلمان در قرن ۱۹ میلادی اتحاد سه‌گانه (مثلث) را به چه دلیل و برای رسیدن به چه اهدافی تشکیل داد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم

۴۶	در قرن ۱۹ میلادی کدام ایالت در آلمان پیشگام وحدت آلمان شد و چه کسی امپراتوری آلمان را تأسیس کرد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۷	در قرن ۱۹ میلادی کدام اقوام و کشورها تحت اندیشه ملی‌گرایی، برای تأسیس حکومت ملی به پا خاستند؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۸	در قرن ۱۹ میلادی کدام جریان‌های فکری در جهان، زمینه‌ساز شکل‌گیری دولت‌های جدید شد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۴۹	در قاره آمریکا، ایالات متحده در قرن ۱۹ میلادی چه موقعیتی پیدا کرد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۵۰	نمونه‌هایی از قیام مردم در قرن ۱۹ میلادی و نیمه اول قرن ۲۰ میلادی در سرزمین‌های مستعمره بیان کنید. سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۵۱	روسیه در قرن ۱۹ میلادی، سیاست توسعه‌طلبانه خود را در کدام سرزمین‌ها تقویت کرد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۵۲	کدام عامل موجب گسترش استعمار در جهان شد؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۵۳	مهم‌ترین تحولات تاریخ جهان به ویژه در اروپا در قرن ۱۹ میلادی چه بودند؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۵۴	جنگ جهانی اول در چه تاریخی رخ داد؟ با چه عنوان‌هایی از آن یاد می‌شود؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم
۵۵	عمده تحولات تاریخ جهان به ویژه اروپا در قرن ۱۹ میلادی متأثر از کدام وقایع تاریخی بود؟ سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۱_۱۴۰۰ -دوازدهم

- ۱ - اختلاف‌های سیاسی داخلی
- ضعف تشکیلات اداری و نظامی
- مشکلات اقتصادی
- دخالت‌های فزاینده خارجی (ذکر دو مورد کافی است).
- ۲ - با هدف مقابله با تهدیدهای خارجی به ویژه خطر حملهٔ فرانسه
- پیشبرد سیاست‌های توسعه‌طلبانهٔ خود در اروپا و فراسوی دریاها (ذکر ۱ مورد کافی است).
- ۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
- ۴ الف) عثمانی، روسیه و اتریش (ذکر دو مورد کافی است). (درس ۶ ص ۸۲)
ب) پس از شکست عثمانی از روسیه
- ۵ الف) ۲ (درس ۶ ص ۸۱)
ب) ۳ (درس ۶ ص ۸۵)
ج) ۴ (درس ۵ ص ۶۵)
- ۶ نیمهٔ شمالی متعلق به روسیه و نیمهٔ جنوبی سهم انگلستان (درس ۶ ص ۸۸)
- ۷ الف) آیت‌الله مدرس (درس ۶ ص ۹۱)
ب) بیسمارک (درس ۶ ص ۸۱)
- ۸ امیر عبدالقادر (درس ۶ ص ۷۹)
- ۹ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. (درس ۶ ص ۸۶)
- ۱۰ انگلستان بعد از اشغال نظامی ایران در زمان جنگ جهانی اول گروهی از افسران انگلیسی و مزدوران هندی را به ایران فرستاد و در بخش‌های جنوبی ایران، نیروی پلیس جنوب را تشکیل داد. (درس ۶ ص ۸)
گزینه ۲ پاسخ صحیح است. (درس ۶ ص ۸۸)
- ۱۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. (درس ۶ ص ۸۳)
- ۱۳ براساس این پیمان، مستعمرات آلمان میان متفقین تقسیم شد و بخش‌هایی از خاک این کشور به فرانسه و لهستان واگذار گردید. به علاوه، آلمانی‌ها ملزم به پرداخت غرامت به دولت‌های متفق و محدود نگه داشتن توان نظامی خود شدند.
کلیدواژه: تقسیم مستعمرات آلمان - واگذاری خاک آلمان به فرانسه و لهستان - پرداخت غرامت - محدودیت توان نظامی (درس ۶ ص ۸۶)
- ۱۴ الف) جنگ جهانی اول
ب) وضعیت روستاهای میان تبریز و زنجان
ج) بی‌طرفی ایران در جنگ (درس ۶ ص ۸۹۰)

مخالفان: این قرارداد استقلال کشور را از بین می‌برد و ایران را تحت‌الحمایه انگلستان قرار می‌دهد.
موافقان: تنها راه نجات کشور، همکاری نزدیک با انگلستان است و قرارداد موجب حفظ تمامیت ارضی ایران می‌شود.

اعتراض و مخالفت شدید با قرارداد ۱۹۱۹ انگلیس و ایران که در دولت او منعقد شده بود.

آیت‌الله سیدحسن مدرس

با مخالفت گسترده و تشدید شخصیت‌های ملی، سیاسی و مذهبی گروه‌ها و احزاب گوناگون در سراسر کشور روبه‌رو شد. مخالفان با برگزاری نشست‌ها، ایراد سخنرانی و نشر اعلامیه و شب‌نامه مخالفت خود را با این قرارداد نشان دادند.

اداره امور دارایی و برخی دیگر از ادارات و وزارتخانه‌های ایران در اختیار انگلیس قرار می‌گرفت و مسئولیت تجدید سازمان و ایجاد ارتش ایران و تأمین اسلحه به افسران انگلیسی داده می‌شد. در عوض انگلیس متعهد می‌شد که وامی در اختیار دولت ایران قرار دهد تا تحت نظارت کارشناسان انگلیسی هزینه شود.

رشته نسبتاً کلانی به وثوق‌الدوله و دو تن از وزرای کابینه (نصرت‌الدوله فیروز و صارم‌الدوله) که نقش فعالی در امضای آن قرارداد داشتند پرداخت کرد احمدشاه نیز که علاقه فراوانی به گردآوری مال و تفریح در اروپا داشت به گونه‌ای تطمیع شد تا با قرارداد مخالفتی نکند.

پس از پایان جنگ جهانی اول هیئتی سیاسی به ریاست علیقلی‌خان مشاورالممالک انصاری، وزیر خارجه به پاریس رفت تا در کنفرانس صلح ورسای شرکت کند و دعاوی خود در مورد لغو تمامی قراردادهای ناقض استقلال و تمامیت ارضی ایران و گرفتن خسارت‌های ناشی از جنگ مطرح نماید. اما دولت‌های متفق به هیئت نمایندگی ایران اجازه شرکت در کنفرانس را ندادند.

به دنبال پیروزی انقلاب روسیه در ۱۹۱۷ میلادی، روسیه نیروهایش را از ایران فراخواند. انگلستان نیز علاوه بر نواحی جنوبی، مناطقی از نیمه شمالی ایران را اشغال کرد. در این زمان ایران در نهایت ضعف و انحطاط سیاسی و اقتصادی بود و دولت مرکزی ایران توان اعمال حاکمیت در بسیاری از مناطق کشور را نداشت و برخی از سران ایالات و حاکمان محلی نافرمانی می‌کردند. از نظر اقتصادی نیز دولت در تنگنای شدید بود و به پول انگلستان نیاز داشت. در چنین شرایطی انگلیسی‌ها فرصت را برای تحکیم سلطه پایدار خود غنیمت شمردند و قرارداد ۱۹۱۹ را با دولت وثوق‌الدوله منعقد کردند.

جنگ جهانی اول و اشغال ایران علاوه بر ویرانی اقتصادی و تلفات انسانی، موجب تزلزل و بی‌ثباتی دولت مرکزی، تعطیلی مجلس شورای ملی و تضعیف بیشتر نظام مشروطه شد.

خرید، جمع‌آوری و دپوی گسترده غله ایران برای تأمین نیروهای متفقین در جریان جنگ از عوامل اصلی کمبود آن در ایران و بروز قحطی است.

این جنگ موجب قحطی بزرگی شد که در نتیجه آن عده زیادی از هموطنان ما به سبب گرسنگی، سوءتغذیه و بیماری جان دادند و جمعیت ایران بعد از خاتمه جنگ به شکل فجیع و دردناکی کاهش یافته بود و یکی از اصلی‌ترین بروز این قحطی فراگیر سیاست‌های اقدامات انگلیس در ایران بود.

مردم و به خصوص عشایر در مناطقی مانند فارس، بوشهر و خوزستان تحت تأثیر فتوای مراجع تقلید در برابر متجاوزان ایستادند و از استقلال و وطن خویش دفاع کردند. دلاورمردان تنگستانی، دشتستانی و دشتی به فرماندهی رئیسعلی دلواری و مردم کازرون به رهبری ناصر دیوان کازرونی با شجاعت با نیروهای انگلیسی نبرد کردند و ضربه‌های سنگینی به آنان وارد آوردند.

با نزدیک شدن ارتش روسیه به تهران، شماری از ملیون شافعی برخی از نمایندگان مجلس شورای ملی، وزیران و شخصیت‌های مذهبی به کرمانشاه مهاجرت کردند و دولت موقت محلی را در آن شهر تأسیس کردند. اما به دنبال شکست عثمانی از نیروهای اتفاق مثلث، دولت موقت فروپاشید.

انگلستان با گروهی از افسران انگلیسی و مزدوران هندی، در بخش جنوبی میهن ما نیروی پلیس جنوب را تشکیل داد. نظامیان روسی نیز بخش وسیعی از نیمه شمالی کشورمان را براساس معاهده ۱۹۰۷، اشغال کردند. این دو کشور طبق قرارداد ۱۹۱۵ میلادی ایران را به دو قسمت تقسیم کردند. نیمه شمالی متعلق به روسیه و نیمه جنوبی سهم انگلستان شد. ارتش عثمانی نیز مناطقی از غرب کشور ما را اشغال کردند.

ایران وضعی آشفته داشت و حکومت مشروطه به دلیل اختلاف‌های سیاسی، ضعف تشکیلات اداری و نظامی، مشکلات اقتصادی و دخالت‌های خارجی، قادر به سروسامان دادن به امور و برقراری نظم و امنیت نبود.

دولت ایران پس از شروع جنگ جهانی اول، اعلام بی‌طرفی کرد، اما کشورها درگیر در جنگ به خصوص انگلیس و روسیه آن را نقض کردند. در اوایل جنگ مأموران و جاسوسان آلمانی در مناطق مختلف ایران به اقداماتی بر ضد متفقین دست زدند. انگلستان و روسیه نیز همین موضوع را بهانه لشکرکشی به ایران قرار دادند.

جامعه ملل شکل اولیه سازمان ملل است. با طراحی فاتحان جنگ تشکلی با عضویت چهل کشور در ژنو سوئیس تأسیس شد تا سلطه قدرت‌های مستکبر بر دنیا که آن را صلح و امنیت جهانی می‌نامیدند در معرض تهدید قرار نگیرد و رقبا بالقوه و بالفعل آن‌ها توان و محال قدرت یافتن نداشته باشند.

جنگ جهانی اول تلفات و مصائب جانی، جسمی و روحی فراوان به بار آورد و باعث ویرانی منابع و مراکز اقتصادی، تولیدی و مالی اروپا و دیگر مناطق جهان شد و بیش از ۹ میلیون نظامی در این جنگ کشته شده و ده‌ها میلیون نظامی مجروح، اسیر و مفقود شدند. میلیون‌ها غیرنظامی بر اثر عملیات جنگی مانند کمبود مواد غذایی و شیوع بیماری‌های همه‌گیر کشته، مجروح، بیمار و آواره شدند.

دولت‌های بزرگی چون روسیه تزاری و امپراتوری هابسبورگ و عثمانی فروپاشید و به جای آنان اتحاد جماهیر شوروی و جمهوری اتریش و جمهوری‌های متعدد اروپای شرقی و ترکیه و دولت‌های نوین عربی در خاورمیانه پدید آمدند.

انگلیس و فرانسه قبل از پایان جنگ جهانی اول قراردادی بین خود به امضا رساندند که به موجب آن با پایان جنگ، امپراتوری عثمانی فروپاشید و کشورهای کنونی ترکیه، عراق، سوریه، اردن، فلسطین، لبنان و عربستان شکل گرفتند. انگلستان سرپرستی عراق، اردن و فلسطین را برعهده گرفت و لبنان و سوریه تحت سرپرستی فرانسه درآمدند.

براساس این پیمان مستعمرات آلمان میان متفقین تقسیم شد و بخش‌هایی از خاک این کشور را به فرانسه و لهستان واگذار کردند. به علاوه، آلمان‌ها ملزم به پرداخت غرامت به دولت‌های متفق و محدود نگه داشتن توان نظامی خود شدند.

پس از خاتمه جنگ نمایندگانی از کشورهای مختلف از جمله دولت‌های پیروز و شکست‌خورده در جنگ با هدف عقد قرارداد صلح در کاخ ورسای پاریس گرد هم آمدند. پس از ماه‌ها مذاکره، پیمان نهایی صلح با کشورهای مغلوب به امضا رسید.

آمریکا تا ۱۹۱۷ میلادی مستقیماً وارد جنگ نشد. با اعلان جنگ توسط کنگره آمریکا تمام نیرو، امکانات و سرمایه آمریکایی‌ها برای غلبه بر آلمان و نیروهای متحدین به کار گرفته شد. پس از چهار سال، در ۱۹۱۸ میلادی جنگ با میلیون‌ها نفر کشته، زخمی، مفقود و آواره و بازماندگانی با فقر، بیکاری، بیماری و افسردگی، پایان یافت.

تأسیس کشور اتحاد جماهیر شوروی را اعلام کرد. کشور جدید از اتحاد روسیه و مناطق متعلق به امپراتوری روسیه به وجود آمد.

بلشویک‌ها به رهبری لنین، توانستند با شعار «صلح، زمین، نان»، «تسلط کارگران بر تولید» و «همه قدرت از آن شوراها» شورشیان را با خود همراه کرده و تزار را دستگیر و در نهایت کشتند. بلشویک‌ها بر روسیه حاکم شدند و شیوه اداره حکومت را کمونیستی اعلام کردند. دولت جدید اراضی کشاورزان را از دست مالکان خارج ساخته و اداره آن را به شورای کشاورزان سپردند. مالکیت کارخانه‌ها، معادن و ماشین‌آلات صنعتی را از سرمایه‌داران به شورای کارگران هر کارخانه منتقل کردند.

مارکسیست‌های روسیه اصلاحات تزار را کافی نمی‌دانستند و از حذف سرمایه‌داری خصوصی و در نتیجه مدیریت کارخانه‌ها و زمین‌های کشاورزی توسط کارگران و کشاورزان دفاع می‌کردند. در بین مارکسیست‌ها، بلشویک‌ها می‌گفتند که شیوه‌های مسالمت‌جویانه امکان‌پذیر نیست و انقلابی بنیادافکن که طی آن طبقه اشراف از قدرت برکنار شود، چاره کار است. جنگ جهانی اول این فرصت را در اختیار رهبران بلشویک که در آن زمان در خارج از روسیه و در تبعید بودند، قرار داد تا با استفاده از شرایط به اهداف انقلابی خود برسند.

در پی قتل ولیعهد اتریش و همسرش به دست یک صرب ملی‌گرا در شهر سارایوو مرکز بوسنی، اتریش به حکومت صربستان اعلان جنگ کرد. سپس کشورهای عضو اتحاد مثلث با کشورهای اتفاق مثلث وارد جنگ شدند. در اوت ۱۹۱۴ میلادی اندکی بعد امپراتوری عثمانی و بلغارستان به اتحاد مثلث و ژاپن، یونان، پرتغال و رومانی به اتفاق مثلث پیوستند و دامنه جنگ به سرعت از اروپا به آسیا و آفریقا کشیده شد.

اختلافات مرزی و دشمنی شدید آلمان و فرانسه، مسابقه تسلیحاتی، رقابت بر مستعمرات، اقدام برای توسعه نفوذ در منطقه شبه جزیره بالکان

فرانسه، انگلیس، روسیه

آلمان از یک سو با هدف مقابله با فرانسه و از سوی دیگر برای پیشبرد سیاست‌های توسعه‌طلبانه خود در اروپا، با برخی از کشورها پیمان اتحاد سیاسی و نظامی منعقد کرد. نخست با امپراتوری اتریش - مجارستان پیمان اتحاد بست و سپس ایتالیا را نیز وارد این پیمان کرد و اتحاد سه‌گانه (مثلث) را تشکیل داد.

۴۶

ایالت پروس که یکی از قدرتمندترین و بزرگ‌ترین ایالت‌های اتحادیه آلمانی بود، پیشگام وحدت آلمان شد. ویلهلم یکم فرمانروای پروس به کمک صدراعظم خود بیسمارک ملقب به مرد آهنین آن ایالت، سرزمین‌های آلمانی را متحد و امپراتوری آلمان را تأسیس کرد.

۴۷

تفکر ملی‌گرایی، مردمان و گروه‌های قومی را که تاریخ و فرهنگ و زبان مشترکی داشتند برانگیخت تا با هم یکی شوند و حکومتی مستقل تشکیل دهند. ایتالیایی‌ها، آلمانی‌ها، لهستانی‌ها، صرب‌ها و مجارها از جمله اقوامی بودند که تحت تأثیر اندیشه ملی‌گرایی، برای تأسیس حکومت ملی به پا خاستند.

۴۸

ملی‌گرایی - آزادی‌خواهی

۴۹

به کشوری صنعتی و قدرتمند تبدیل شد و با بهره‌گیری از توان نظامی و اقتصادی خود اقدام به نفوذ و مداخله در کشورهای آمریکای لاتین (آمریکای جنوبی) کرد.

۵۰

قیام مهدیون در سودان به رهبری مهدی سودانی در مقابل انگلیس، مبارزات مردم الجزایر به فرماندهی امیر عبدالقادر بر ضد ارتش فرانسه، اتحاد مسلمانان و هندوها بر ضد استعمار در هند و جنبش استقلال‌طلبانه مردم آمریکای لاتین به رهبری سیمون بولیوار.

۵۱

روسیه در قرن ۱۹ میلادی با تقویت قدرت نظامی خود نسبت به همسایگان جنوبی خود، سیاست توسعه‌طلبانه‌ای در پیش گرفت. ارتش روسیه با هدف رسیدن به دریاهای گرم، بارها قلمرو امپراتوری عثمانی در شبه‌جزیره بالکان و حوزه دریای سیاه و سرزمین‌های ایرانی در دو سوی دریای خزر یورش آورد و مناطق وسیعی را تسخیر کرد.

۵۲

انقلاب صنعتی و تولید سلاح‌های پیشرفته مانند توپ و کشتی‌های جنگی.

۵۳

تداوم و گسترش رقابت‌های استعماری، رشد اندیشه ملی‌گرایی (ناسیونالیسم)، ظهور قدرت‌های جدید.

۵۴

(۱۹۱۴ - ۱۹۱۸) میلادی - از آن به جنگ بین‌الملل اول یا جنگ بزرگ نیز یاد می‌شود.

۵۵

پیامدهای انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب صنعتی

۳	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴

